2. Korniush H. Theoretical Evaluation of the Potential of Infographics as Powerful Tools in English Language Teaching ResearchGate. URL : https://www.researchgate.net
3. Lytvynova S. H. (2024). Formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly v umovakh tsyfrovizatsii osvity [Formation of information and digital competence of future primary school teachers in the context of education digitalization] *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*. № 3(93). P. 77–88. URL : http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2024/93/10.pdf [in Ukranian].
4. Harris A. (2019). Can you learn a foreign language online? *The Irish Times*. URL : https://www.irishtimes.com/news/education/can-you-learn-a-foreign-language-online-1.3094856
5. Lozovska N. (2024). Theoretical evaluation of the potential of infographics as a means of forming foreign language speaking skills in students of higher technical educational institutions. *Pedagogy and Education Management*. № 93. URL : http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2024/93/10.pdf
6. March T. (2017). What's on the Web? Sorting Strands of the World Wide Web for Educators. San Diego. URL : http://www.ozline.com/learning/webtypes.html
7. Puthikanon N. (2009). Examining Critical Thinking and Language Use through the Use of WebQuests in an EFL Reading Class. Indiana. URL : http://www.grin.com/en/doc 234572/ examining-critical-thinking-and-language-use-through-the-use-of-webquests
8. Sumarno W. K. (2017). Developing Constructivist- Webquests Online Materials for TEFL Course. *Journal of English Language, Literature and Teaching*. Magelang. P. 123–135

N. Bulharu, G. Dyshel. Infographics as a Means of Developing Foreign Language Communicative Competence in Higher Education Students

The article is devoted to the theoretical and practical substantiation of using infographics in the process of developing foreign language speaking skills among students of higher education institutions. The author views infographics as a modern didactic tool that enhances the effectiveness of foreign language teaching through visualizing information, activating learners' cognitive and speech activities, and fostering their critical thinking and digital literacy.

The aim of the study is to define the content and specific features of forming foreign language speaking skills through the use of infographics in the educational process. The object of analysis is the process of teaching a foreign language to students of various specialties, while the subject is infographics as a tool for visualizing educational material and stimulating speech activity.

The scientific novelty of the study lies in the justification of infographics as an element of the higher education didactic system. The author proposes a classification of infographics (static, dynamic, interactive), outlines its functions (informational, organizational, emotional-affective), and principles of application (minimalism, structuredness, accessibility, aesthetics). Recommendations are provided for integrating infographics into various types of speech activities: reading, listening, speaking, and writing.

The practical significance of the research consists in the development of exercises using infographics aimed at improving students' oral and written speech skills. The methods and approaches described in the article can be applied in both in-person and distance learning formats. It is concluded that infographics enhance motivation, activate speech activity, and contribute to deeper assimilation of educational material, ensuring the integration of different channels of information perception.

Key words: *foreign language teaching, infographics, speaking skills, visualization, innovative activities.*

УДК 372.3:82-3:111.32
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.104.06

Варяниця Л. О.

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ЗАСІБ ОСМИСЛЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИХ СТАНІВ: РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ

Стаття присвячена комплексному дослідженню ролі сучасної дитячої літератури у формуванні емоційної компетентності дітей дошкільного віку в контексті осмислення ними складних екзистенційних станів. Автори зазначають, що в умовах швидких соціокультурних змін та підвищеної психологічної вразливості дитинства, надзвичайно важливо забезпечити дітям сприятливу атмосферу, де вони зможуть прожити та осмислити емоції страху, самотності, втрати, а також відчуття несправедливості, непередбачуваності світу тощо.

Показано, що літературні твори за умови професійної та педагогічно обґрунтованої практики стають дієвим інструментом емоційного розвитку дитини, яка через взаємодію з художніми текстами набуває досвіду опосередкованого проживання емоцій, навчається ідентифікувати й називати власні почуття, співпереживати персонажам, а отже, і реальним людям.

У статті особливу увагу приділено ролі вихователя як фасилітатора дитячого пізнання, який не лише обирає змістовно і художньо відповідні твори, але й організовує процес їхнього осмислення з використанням методів терапевтичного читання, казкотерапії, арттерапії, рольових ігор, створення альтернативних фіналів та групових обговорень. Такі практики дозволяють дітям не лише вербалізувати свої емоції, а й будувати оповіді, що допомагають впоратися з психологічно складними ситуаціями. Наголошено, що основним у цьому процесі є педагогічна чутливість,

етичний супровід, а також уникнення прямолінійного моралізаторства, що може викликати спротив або нерозуміння в дитячої аудиторії.

На підставі теоретичного аналізу та практичного узагальнення доведено, що педагогічно виважене використання дитячої літератури у процесі виховання сприяє формуванню гнучкого світогляду, стійкості до психологічних викликів, розвитку емпатичного мислення та моральної свідомості. Систематична робота з художніми текстами екзистенційної тематики сприяє формуванню емоційної зрілості, саморефлексії та здорових взаємостосунків у майбутньому.

Ключові слова: *вихователь, педагогічна майстерність вихователя, дитина дошкільного віку, екзистенціальні стани: смерть, втрата, страхи; література для дітей дошкільного віку.*

Дитяча література є частиною виховного процесу дітей раннього дошкільного віку, що сприяє розвитку мовлення та пізнання світу, а також усвідомлення дитиною власних та чужих емоцій і переживань.

У статті розглянуто питання підбору відповідних художніх творів для дітей дошкільного віку, проаналізовано методики роботи з ними, зокрема терапевтичне читання, казкотерапія, групові обговорення, визначено роль вихователя в процесі осмислення складних тем.

У дошкільному віці закладаються основи особистості, що є визначальним етапом у розвитку дитини. Читання літературних творів сприяє розвитку емоційності дитини, допомагає переживати складні емоційні стани, а також учитися відчувати та розуміти навколишній світ. Дослідники В. В. Гнатюк зі співавторами [1] підкреслюють, що екологія душі дитини є не менш важливою за екологію природи, адже внутрішній стан дитини безпосередньо впливає на її взаємодію з навколишнім середовищем. Через літературу дитина не лише пізнає моральні та естетичні цінності, а й вчиться досягати гармонії з собою та світом навколо.

Одним з основних чинників ефективного розвитку емоційної сфери дитини, на думку науковців О. Л. Євпак та В. Ю. Підгурської [2], є педагогічно виважене, лагідне та своєчасне введення екзистенційної тематики через систему художніх образів літературних героїв. Така практика забезпечує не лише емоційне залучення учнів, а й сприяє формуванню емпатії, розвитку навичок емоційної рефлексії та самопізнання.

Як підкреслює дослідниця Г. Полисаєва [3], художня література виконує для дитини функцію своєрідного дзеркала, в якому проєктуються її внутрішні емоційні переживання, зокрема страхи, у формі символічних казкових образів. Такий опосередкований спосіб осмислення власних емоцій сприяє їхньому більш м’якому проникненню у психіку дитини, водночас створюючи безпечний простір для емоційного опрацювання та подолання негативних переживань.

Ще одним важливим аспектом є забезпечення умов для вільного емоційного самовираження дитини, що сприяє її психоемоційному розвантаженню та душевному балансу. У своїх дослідженнях Н. Лісневська [4] наголошує на ефективності методики казкотерапії в роботі з дітьми, які зазнають страхів або переживають втрату. Зазначено, що у процесі взаємодії з казковим сюжетом дитина ідентифікує себе з героєм, проживає разом із ним трансформаційний досвід, що своєю чергою сприяє досягненню емоційного полегшення.

Вибір художніх творів, що містять екзистенційний підтекст, потребує ретельності та педагогічної уважності у роботі з дошкільниками. Науковиця С. О. Федотова [5] доводить, що казки, оповідання та легенди відіграють важливу роль у формуванні основ моральних цінностей та розвитку емоційної сфери, зокрема почуття радості, суму та співчуття. Важливим є відсутність нав’язливого моралізаторства у творах, доступна подача матеріалу через ігрову форму. Образи казкових персонажів та їхні емоції дозволяють дітям засвоїти важливі життєві уроки, навчаючи їх розрізняти добро і зло. Зокрема казки про тварин допомагають дитині розвивати співпереживання, оскільки тварини в них часто символізують людські риси. Водночас знайомство з легендами дозволяє дітям осмислити важливі етичні питання, що допомагає їм формувати цілісне розуміння навколишнього світу.

Казкові твори з філософським підтекстом мають високу педагогічну цінність при роботі з дітьми, які стикаються з почуттями втрати та страху, оскільки вони не пропонують готових відповідей або рішень, а створюють простір для самостійних роздумів та емоційних відкриттів. Через таку приховану подачу інформації діти отримують можливість зануритись у глибину емоційного досвіду, що дає їм змогу сформувати особисте розуміння складних психологічних станів, зокрема смутку, тривоги або страху перед невідомим. Важливим аспектом є те, що ці твори не лише допомагають дітям усвідомити свої переживання, але й сприяють розвитку їхньої здатності виражати ці почуття словами, що є важливою частиною емоційної грамотності. Така практика сприяє не лише розвитку емоційного інтелекту, а й формуванню у дітей внутрішньої стабільності та саморегуляції.

Одним із визначальних чинників, що сприяють ефективності роботи з екзистенційними темами у дошкільному віці, є професіоналізм вихователя. Завдяки своїм педагогічним компетенціям і чутливості до емоційних потреб дітей, вихователь має змогу перетворити літературний твір на джерело глибоких емоційних переживань, рефлексій і розвитку смислового розуміння. Як зазначають дослідники І. Ларіна та Ю. Доля [6], вихователь не обмежується лише знанням методів аналізу художніх творів, а також виступає в ролі провідника у сфері емоційної взаємодії, сприяючи розвитку внутрішнього світу дітей. Вихователь здатний створити простір для вільного вираження емоцій, ставлячи запитання та спрямовуючи бесіду таким чином, щоб дитина відчувала себе почутою і зрозумілою. Важливим компонентом цього процесу є уміння вихователя не лише спостерігати за емоційними реакціями дітей, а й активно взаємодіяти з ними, ставлячи питання, що допомагають дітям усвідомлювати свої переживання, а також виражати їх вербально.

Дослідниця Н. Богданець-Білоскаленко [7] акцентує на тому, що основними компонентами літературної компетентності є читацька, літературознавча та бібліотечно-бібліографічна компетенції, що починають формуватися у дітей з дошкільного віку та поступово розвиваються протягом їхнього життя. Вихователь повинен активно знайомити дітей як з класичними, так і сучасними літературними творами, сприяючи розвитку навичок аналізу текстів різних жанрів. Крім того, важливо, щоб майбутній педагог умів здійснювати детальний аналіз літературних творів, визначати їх виховні та освітні аспекти, а також розкривати основні теми та ідеї. Сучасні тенденції вимагають постійного оновлення методів роботи з дітьми, урізноманітнення видів літератури та практик її викладу, що дозволить сформувати у дітей стійкий інтерес до книги.

На практиці ефективність роботи з емоційно складними темами значною мірою залежить від вибору методик. Так, при розгляді теми втрати вихователь може використовувати арттерапевтичні техніки, зокрема малювання образів, що допомагає дітям виразити свої емоції через творчість. Своєю чергою ефективним буде створення мінікнижки про емоцію, в якій дитина може візуалізувати свої переживання та краще їх усвідомити. Крім того, спільне вигадування альтернативного фіналу казки може бути корисним інструментом, оскільки дає дитині можливість відчути контроль над ситуацією та знайти нові способи долати важкі емоції. Ці методики сприяють розвитку у дітей емоційної грамотності та допомагають їм ефективно переживати складні ситуації (табл. 1).

Таблиця 1

Методи роботи з дітьми при прочитанні творів

Методика	Мета застосування	Приклад використання
Терапевтичне читання	Безпечне проживання емоції	Обговорення смутку після читання казки
Арттерапія (малюнок, аплікація)	Візуалізація внутрішнього стану	Малювання страху
Рольова гра	Програвання ситуацій, наближених до реальних	Сценка з героями
Вільне обговорення	Рефлексія, побудова зв'язку «герой – я»	Діалог після казки

Джерело: власна розробка автора

Таким чином, педагог-фахівець з високим рівнем чутливості та вмінням працювати з емоціями, є основним посередником між дитиною і літературним текстом. Кваліфікація вихователя, емоційна культура та здатність до творчості визначають, наскільки казка є потужним інструментом для розвитку дитини, а не лише розповіддю. Успіх роботи з літературними творами залежить від того, як вихователь спрямовує дитину до глибшого осмислення тексту та розвитку її емоційного і когнітивного потенціалу.

Емоційне моделювання ситуацій є важливим елементом у роботі з дітьми дошкільного віку, оскільки воно сприяє розвитку їхнього емоційного інтелекту. У процесі цього моделювання дитина може не завжди чітко висловити свої страхи чи сум, однак вона здатна через образи героїв літературних творів виразити власний внутрішній стан [8]. Вихователь є посередником, створюючи умови для поступового освоєння емоційних переживань, що сприяє розвитку вмінь їх вербалізації та аналізу.

Крім того, важливим компонентом педагогічного процесу є етичний супровід, що забезпечує формування емоційного інтелекту у дітей та потребує систематичної та цілеспрямованої роботи, що охоплює не лише читання й обговорення літературних творів, а й використання технік емпатичного слухання та створення безпечного середовища для вираження емоцій. Така практика дозволяє вихователю розвивати емоційну свідомість дитини в умовах педагогічної взаємодії.

Психологічна безпека є важливою основою для ефективної роботи з дітьми в контексті емоційного розвитку. Створення атмосфери прийняття дозволяє дитині почуватися комфортно навіть у ситуаціях, що можуть викликати стрес або тривогу, зокрема при обговоренні складних тем (смерть, страх тощо). У таких умовах негативні емоції трансформуються, і тема, що могла б викликати страх, перетворюється на можливість для глибшого осмислення цінностей, як-от пам'ять, любов та значення життя. Це дозволяє дітям краще розуміти та приймати емоції, а також розвивати здатність до співпереживання.

Літературні твори, зокрема класичні казки та оповідання, відіграють важливу роль у розвитку дошкільнят, адже вони не тільки знайомлять дошкільнят з різними образами, але й сприяють формуванню емоційного, соціального та морального досвіду.

Аналізуючи зміст класичної казки «Червона Шапочка» у літературній обробці братів Грімм [9], можна виявити, що твір не лише розповідає захопливу історію, але є глибоким символом екзистенційних переживань, зокрема страху, втрати, смерті й відродження. Центральна сцена, коли дівчинка стикається з вовком, що вдає із себе її бабусю, а також момент її «проковтування» хижаком, символізують не лише раптове і непередбачуване зіткнення з небезпекою, а й знищення наявного, звичного для дитини безпечного середовища. Це яскраво демонструє, що діти можуть сприймати небезпеку як неминуче порушення їхнього внутрішнього світу, раніше стабільного і захищеного.

Для дітей дошкільного віку цей епізод може слугувати метафорою тих змін і втрат, з якими вони можуть стикатися у повсякденному житті. Зміни (переїзд на нове місце, розлука з близькими людьми, поява нового члена родини чи навіть зміни в життєвих обставинах) можуть викликати у дитини відчуття тривоги, страху та дезорієнтації. Проте важливим є те, що в класичній версії казки Червона Шапочка і бабуся зрештою

рятуються завдяки допомозі мисливця. Цей сюжетний поворот має велике значення для емоційного сприйняття дитиною світу: після пережитих труднощів та небезпек відновлюється порядок, а страх перемагається.

Цей момент у казці стає символом відновлення та відродження, даючи можливість дитині не лише усвідомити страх, але й пережити його і, зрештою, побачити, що його можна подолати. Водночас психологічно важливою є ідея, що навіть у найважчі моменти, після пережитих травм або втрат, є можливість для позитивного завершення, відновлення безпеки та повернення до гармонії. Це дає дитині надію і впевненість у тому, що в реальному житті також можливе подолання труднощів, що кожна складна ситуація може бути виправлена.

Ще одним з творів, що має велике значення для дітей дошкільного віку, є «Маленький принц» Антуана де Сент-Екзюпері [10]. Цю повість-казку написано в простому і доступному для дитини стилі, вона є багатошаровою та глибокою, дає дітям змогу познайомитися з важливими життєвими цінностями та концепціями: дружба, відповідальність, любов та взаєморозуміння. У творі розглянуто складні моральні питання, зокрема через символіку й образи, що дає можливість дошкільнятам осмислювати та переживати емоції, не зважаючи на свій вік. «Маленький принц» є важливим не лише з літературного, але й з педагогічного погляду, оскільки він є потужним інструментом для розвитку емоційного інтелекту дошкільників. Твір має здатність формувати у дітей дошкільного віку усвідомлення важливості внутрішнього світу людини, глибину стосунків з іншими, а також підтримувати процес розвитку соціальних навичок через розуміння емоційних станів і відносин. Ця повість-казка не тільки навчає дітей любити, цінувати, співчувати, але й сприяє розвитку вміння аналізувати свої відчуття та ставлення до навколишнього світу.

Під час роботи з літературними творами особливу роль відіграють естетичні елементи, що є невіддільною частиною художніх образів. Вони сприяють формуванню естетичних почуттів у дітей, дозволяють глибше сприймати навколишній світ і відчувати красу в різних її проявах. Естетичні елементи, я-от колір, образи природи, метафори, ритм і мелодійність мови, створюють атмосферу, що стимулює емоційний відгук у дітей і поглиблює їх взаємодію з текстом. Це дозволяє дітям не лише переживати емоції через персонажів і події, але й відчувати естетичне задоволення від сприйняття образів, що формують загальне емоційно-естетичне сприйняття світу.

Ці елементи сприяють розвитку естетичних смаків і творчих здібностей дітей, даючи їм можливість виражати свої почуття та думки через різноманітні форми діяльності. Зокрема через малювання, декламацію, театралізацію або інші види творчої діяльності, де дитина може інтерпретувати художні образи, що змушує її не тільки спостерігати за красою навколишнього світу, а й активно взаємодіяти з ним. Таким чином, естетичні елементи літературних творів стають не лише частиною емоційного досвіду, а й каталізатором для розвитку естетичної чутливості та творчих здібностей у дітей.

У процесі аналізу художнього твору важливе гармонійне поєднання емоційних і естетичних компонентів у педагогічному процесі. Літературні образи з емоційними та естетичними елементами допомагають вихователю створювати багатогранний емоційно-естетичний простір для дітей, де вони можуть не лише пізнавати свої почуття, а й навчатися оцінювати красу навколишнього світу, розвивати свою уяву, творчість і емоційну чутливість [11].

Від здатності педагога розкрити емоційно-естетичний потенціал дошкільнят залежить якість формування таких компонентів емоційного інтелекту:

- розпізнавання емоцій (через поведінку героїв);
- називання та вербалізація почуттів;
- емпатія (співпереживання героям);
- регуляція (рефлексія на дії героїв та вибір альтернативних дій).

Одним з ефективних методів для розвитку цих компонентів є терапевтичне читання. Ця практика ґрунтується на тому, що текст стає інструментом емоційного очищення, даючи можливість дитині виявити та сформувати внутрішні переживання. Вихователь, застосовуючи цей метод, повинен бути чутливим до емоційного стану дитини та вміти допомогти їй усвідомити та вербалізувати те, що дитина не здатна висловити словами. Цей процес передбачає глибоке розуміння тексту («між рядками») і надання підтримки дитині для вираження її емоцій.

Ігрові техніки, що доповнюють терапевтичне читання, мають великий потенціал для розвитку емоційного інтелекту. Рольова гра за мотивами твору дозволяє дитині глибше ідентифікувати себе з героями та проживати їхні емоції, що сприяє розвитку емоційної інтелігентності. Створення альтернативного фіналу допомагає сформувати уявлення про варіативність рішень, що підвищує здатність до критичного мислення та вибору в реальних життєвих ситуаціях. Емоційне домальовування образу героя допомагає дитині поглибити переживання прочитаного, сприяючи кращому розумінню емоційних станів як у персонажів, так і в себе.

Терапевтичний потенціал літературних творів для дітей значною мірою залежить від того, наскільки вихователь здатний створити сприятливий простір для емоційного вираження та інтерпретації переживань дитини. Це потребує не лише глибоких знань з психології розвитку дітей, але й розвинених практичних навичок організації роботи в групі, здатності реагувати на емоційні потреби кожної дитини, враховуючи її індивідуальні особливості [12]. Вихователь має вміти не тільки правильно вибирати літературні твори, але й організовувати їх активне переживання дитиною, щоб допомогти їй сформувати розуміння власних почуттів і емоцій.

Один із важливих аспектів цього процесу – забезпечення активної взаємодії з текстом: через обговорення змісту твору, постановку запитань, що спонукають до рефлексії, рольові ігри, творчі завдання, що дозволяють дитині не тільки відтворити сюжет, але й пережити емоції персонажів, зрозуміти їх мотиви та ставлення до подій. Важливою рисою є здатність вихователя чути дитину, відчувати її переживання та емоції, зокрема помічати деталі, що можуть мати значення для розвитку дитини в майбутньому. Швидке реагування дозволяє своєчасно коригувати педагогічний процес, а також надати підтримку дитині в процесі емоційного зростання.

Для розвитку емоційного інтелекту необхідним компонентом є рефлексія, що дозволяє дитині осмислювати власні переживання та емоції. У цьому процесі вихователь відіграє головну роль, адже його завдання не тільки допомогти дитині зрозуміти, що відбувається з героями літературного твору, але й спонукати її до роздумів про власні почуття та внутрішні переживання. Завдяки такій роботі дитина здобуває можливість знаходити «паралелі» між емоціями персонажів і своїми власними переживаннями, що сприяє розвитку самосвідомості та емоційної зрілості.

Окрім цього, важливим аспектом є здатність вихователя розпізнавати емоційні сигнали дітей, і на основі цього застосовувати відповідні методи та стратегії підтримки. Зокрема у ситуаціях, коли дитина не може чітко сформулювати свої переживання, педагог може використовувати арттехніки або глибинні ігрові форми, що дають можливість дитині «побачити» та усвідомити свої емоції, відкривають простір для самовираження, що є важливим для її емоційного та психічного розвитку. Педагогічна майстерність у цьому контексті охоплює не лише знання психології та фізіології розвитку дітей, але й уміння працювати з емоційними та когнітивними процесами. Вихователь повинен бути здатним адаптувати методики й практики відповідно до потреб і індивідуальних особливостей кожної дитини, створюючи умови для повноцінного емоційного розвитку.

Робота з екзистенційними темами в дитячій літературі має глибоке наукове обґрунтування, що спирається на психологічні, філософські та педагогічні концепції. Важливим аспектом є усвідомлення того, що діти дошкільного віку можуть осмислювати складні концепти, зокрема смерть, страх, втрата не через абстрактні теорії, а через безпосередній емоційний досвід, що закріплюється через літературні образи та ситуації реального життя. Психологічні дослідження підтверджують, що діти здатні сприймати ці теми на рівні почуттів і образів, що дозволяє їм переживати важливі процеси (горе чи розлука) через символічні, а не реальні події.

Завдяки літературі діти мають змогу не лише зазнати цих емоцій, а й отримати від них емоційний відгук, що є важливим етапом у формуванні емоційного інтелекту [13]. Вихователь, маючи досвід роботи з такими текстами, може допомогти дитині осмислити та пережити ці складні емоційні процеси через діалог, обговорення, рольові ігри або творчі завдання, що дозволяє дітям знайти способи вираження власних переживань.

Робота з екзистенційними темами в дитячій літературі є невіддільною частиною педагогічного процесу, спрямованого на всебічний розвиток дошкільнят. Вона дає можливість дітям не лише зустрічатися з труднощами й болем, але й навчатися емоційної адаптації, розуміння й прийняття складних життєвих ситуацій [14]. Це є важливим етапом у формуванні емоційного інтелекту, здатності переживати складні моменти, долати труднощі та знаходити позитивні шляхи для розв'язання проблем.

Крім того, екзистенційні питання є частиною людського існування. Важливість роботи з такими літературними темами, що висвітлюють ці питання, є потужним інструментом для розвитку критичного мислення у дітей. Вони дають можливість не лише розмірковувати над емоціями героїв, а й проаналізувати власні почуття, усвідомити їх та знайти способи подолання негативу. Діти через символічні образи, історії та казкові ситуації можуть навчитися бачити ситуацію з різних боків, що сприяє формуванню гнучкості сприйняття та адаптивності до змін у реальному житті.

Література також є важливим засобом для формування соціальних навичок у дітей [15]. Через співпереживання героям діти можуть навчитися розуміти чужі почуття, що є основою розвитку емпатії – однієї з основних компонентів емоційного інтелекту. Вміння співпереживати та ставити себе на місце іншої людини є основним аспектом для побудови здорових міжособистісних відносин у майбутньому.

Використана література:

1. Гнатюк В. В., Щербакова Н. М., Різак Г. В. Екологічна освіта та формування екологічної свідомості: шлях до гармонії з природою. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 5(39). С. 143-154. https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-143-154.
2. Євпак О. Л., Підгурська В. Ю. Використання потенціалу дитячої літератури як засобу формування художньо-комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми початкової освіти: теорія і практика* : збірник матеріалів всеукр. нау.-практ. конф. (м. Київ, 24 жовт. 2023 р.). Київ. 2023. С. 120–123.
3. Полисаєва Г. Вплив дитячої літератури на розвиток емоційного інтелекту дошкільників. *Humanitarium*. 2019. № 42(1). С. 138–146. https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-42-1-138-146.
4. Лісневська Н. Казкотерапія як психотерапевтичний метод впливу на психічний стан дітей дошкільного віку. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2023. № 3. С. 264–275. https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-264-275
5. Федотова С. О. Методичні прийоми розвитку емоційної сфери дошкільників та учнів початкових класів засобами літературних творів. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2022. № 207. С. 334-338. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-334-338

6. Ларіна І., Доля Ю. Підготовка майбутніх фахівців з дошкільної освіти до художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку. *Витоки педагогічної майстерності*. 2023. № 31. С. 119–124. https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.31.283336
7. Богданець-Білоскаленко Н. Розвиток професійних компетентностей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами дитячої літератури. *Сучасна дошкільна освіта : реалії та перспективи* : матерали міжнар. наук.-практ. конф. (01 черв. 2023 р.). Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2023. С. 19–22.
8. Максимова О. Р. Шляхи збагачення словникового запасу старших дошкільників на заняттях з художньої літератури. *Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі : актуальні проблеми, досвід, інновації* : збірник матеріалів VIII наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 квіт. 2023 р.). Харків : нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2023. С. 48–49.
9. Грімм Я., Грімм В. Червона Шапочка. URL : https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=10692
10. Сент-Екзюпері А. Д.. Маленький принц / пер. з фр. А. Жаловський; передм. Е. С. Соловей. 2004. Харків : Фоліо, 349 с.
11. Паласевич І., Бабій Д. Художня література як засіб розвитку естетичного сприймання дошкільнят. *Актуальні проблеми модернізації освіти: досвід, реалії, перспективи* : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дрогобич, 7-8 квітня 2022 р.). Дрогобич. 2022. С. 142–145.
12. Платонова О. Г. Особливості становлення дитячого колективу в закладі дошкільної освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2022. № 173(17). С. 80–85. https://doi.org/10.5281/zenodo.7083228
13. Богданець-Білоскаленко Н. Дитяча література як важливий складник у вихованні толерантності дітей дошкільного віку. *Acta Pedagogica* Volynienses. 2023. № 1. С. 10–17. https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2
14. Кондратюк С. Г. Шляхи використання літератури напрямку нон-фікшн у закладах дошкільної освіти: інтегрований підхід. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. № 1(324). С. 249–259. https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-249-259
15. Дубовик Ю. О. Сучасна дитяча книга як засіб ознайомлення дітей дошкільного віку з професійною діяльністю дорослих. *Імідж сучасного педагога.* 2025. № 2(221). С 61–65. https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2(221)-61-65

References:

1. Hnatiuk V. V., Shcherbakova N. M., Rizak H. V. (2024). Ekolohichna osvita ta formuvannia ekolohichnoi svidomosti: shliakh do harmonii z pryrodoiu [Ecological education and the formation of ecological consciousness: The path to harmony with nature]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. № 5(39). S. 143–154. https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-143-154 [in Ukrainian].
2. Yevpak O. L., Pidhurska V. Yu. (2023). Vykorystannia potentsialu dytiachei literatury yak zasobu formuvannia khudozhno-komunikatyvnoi kompetentnosti ditei starshoho doshkilnoho viku [The use of children’s literature to form artistic and communicative competence in senior preschool children]. *Aktualni problemy pochatkovoi osvity: teoriia i praktyka*. S. 120–123 [in Ukrainian].
3. Polysaeva H. (2019). Vplyv dytiachei literatury na rozvytok emotsiinoho intelektu doshkilnykiv [The influence of children’s literature on preschoolers’ emotional intelligence development]. *Humanitarium*. № 42(1). S. 138–146. https://doi.org/10.31470/2308-5126-2019-42-1-138-146 [in Ukrainian].
4. Lisnevska N. (2023). Kazkoterapiia yak psykhoterapevtychnyi metod vplyvu na psykhichnyi stan ditei doshkilnoho viku [Fairy tale therapy as a psychotherapeutic method for preschoolers’ mental health]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriia: Pedahohichni nauky*. № 3. S. 264–275. https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-264-275 [in Ukrainian].
5. Fedotova S. O. (2022). Metodychni pryiomy rozvytku emotsiinoi sfery doshkilnykiv ta uchniv pochatkovykh klasiv zasobamy literaturnykh tvoriv [Methodological techniques for developing the emotional sphere of preschoolers and primary school students through literature]. *Naukovi zapysky. Seriia : Pedahohichni nauky*. № 207. S. 334–338. https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207-334-338 [in Ukrainian].
6. Larina I., Dolia Yu. (2023). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z doshkilnoi osvity do khudozhno-estetychnoho rozvytku ditei doshkilnoho viku [Training future preschool educators in children’s aesthetic and artistic development]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*. № 31. S. 119–124. https://doi.org/10.33989/2075-146x.2023.31.283336 [in Ukrainian].
7. Bohdanets-Biloskalenko N. (2023). Rozvytok profesiinykh kompetentnostei maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity zasobamy dytiachei literatury [Development of future preschool educators’ professional competencies through children’s literature]. *In Suchasna doshkilna osvita : realii ta perspektyvy* : materaly mizhnar. nauk.-prakt. konf. (01 cherv. 2023 r.). Izmail : RVV IDHU. S. 19-22 [in Ukrainian].
8. Maksymova O. R. (2023). Shliakhy zbahachennia slovnykovoho zapasu starshykh doshkilnykiv na zaniattiakh z khudozhnoi literatury [Ways to enrich the vocabulary of older preschoolers in literature classes]. *Doshkilna osvita v suchasnomu osvitnomu prostori : aktualni problemy, dosvid, innovatsi*i : zbirnyk materialiv VIII nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 21 kvit. 2023 r.). Kharkiv : nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. S. 48–49 [in Ukrainian].
9. Hrym Ya., Hrym V. Chervona Shapochka [Little Red Riding Hood] URL : https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=10692 [in Ukrainian].
10. Saint-Exupéry A. de. (2004). Malenkyi prynts [The Little Prince] (A. Zhalovskyi, Trans.; E. S. Solovei, Ed.). Kharkiv : Folio. 349 p. [in Ukrainian].
11. Palasevych I., Babii D. (2022). Khudozhnia literatura yak zasib rozvytku estetychnoho spryimannia doshkilniat [Literature as a tool for the aesthetic development of preschoolers]. *Aktualni problemy modernizatsii osvity: dosvid, realii, perspektyvy* : zbirnyk materialiv Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Drohobych, 7–8 kvitnia 2022 r.). Drohobych. S. 142–145 [in Ukrainian].
12. Platonova O. H. (2022). Osoblyvosti stanovlennia dytiachoho kolektyvu v zakladi doshkilnoi osvity [Features of children’s group formation in preschool institutions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Chernihivskyi kolehium” imeni T. H. Shevchenka*. № 173(17). S. 80–85. https://doi.org/10.5281/zenodo.7083228 [in Ukrainian].
13. Bohdanets-Biloskalenko N. (2023). Dytiacha literatura yak vazhlyvyi skladnyk u vykhovanni tolerantnosti ditei doshkilnoho viku [Children’s literature as a crucial component in fostering tolerance among preschoolers]. *Acta Pedagogica Volynienses*. № 1. S. 10–17. https://doi.org/10.32782/apv/2023.1.2 [in Ukrainian].
14. Kondratiuk S. H. (2019). Shliakhy vykorystannia literatury napriamku non-fikshn u zakladakh doshkilnoi osvity: intehrovanyi pidkhid [Ways of using non-fiction literature in preschools: An integrated approach]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. № 1(324). S. 249–259. https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-249-259 [in Ukrainian].

15. Dubovyk Yu. O. (2025). Suchasna dytiacha knyha yak zasib oznaiomlennia ditei doshkilnoho viku z profesiinoiu diialnistiu doroslykh [Modern children's books as a means of introducing preschoolers to adult professions]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. № 2(221). S. 61–65. https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-2(221)-61-65 [in Ukrainian].

L. Varianytsia. Modern Ukrainian literature for preschool children as a means of comprehending existential states: the role of the educator's pedagogical mastery

This article investigates the role of contemporary children's literature in fostering emotional competence among preschool-aged children, with particular attention to their capacity to process complex existential experiences such as fear, loneliness, loss, injustice, and the unpredictability of the world. In the context of accelerated sociocultural change and increasing psychological vulnerability in early childhood, the authors argue for the necessity of providing a psychologically safe and supportive environment in which children can engage with such themes through literature.

The focus is on literary forms – including fairy tales, short stories, miniatures, and translated works – that, when selected and employed with pedagogical and psychological insight, serve as effective tools for emotional and moral development. Engagement with literary texts enables children to identify and articulate emotions, develop empathy for fictional characters, and transfer this empathic capacity to real-life interpersonal interactions.

The article highlights the pivotal role of the educator as mediator, responsible for curating aesthetically and thematically appropriate texts and guiding their interpretation through methods such as therapeutic reading, fairy tale therapy, role-play, art-based techniques, and group discussion. The theoretical framework integrates perspectives from child psychology, pedagogy, and literary studies, particularly research on existential experience in early childhood. The empirical section examines current practices in preschool education within specific cultural and national contexts, drawing on real-world pedagogical cases.

The authors conclude that a structured, pedagogically grounded engagement with literature that addresses existential themes significantly contributes to the development of emotional resilience, flexible worldviews, empathetic thinking, and moral consciousness-laying the foundation for emotional maturity and socially adaptive behavior in later life.

***Key words:** seducator, pedagogical skills of educator, preschool children, existential states: death, loss, fears; children's literature.*

УДК 37.013
DOI https://doi.org/https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2025.104.07

Григоренко В. А.

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ НАВЧАННЯ РОБОТОТЕХНІЦІ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ

У статті окреслено основні тенденції у навчанні робототехніці в закладах позашкільної освіти в контексті реалій в Україні з урахуванням потенціалу гурткової роботи як основної форм організації таких занять. Однією з традиційних форм організації навчально-виховного процесу у позашкіллі є гурткова робота. Гурткова робота у закладах позашкільної освіти визначається такими позитивними ознаками, як відсутність суворої необмеженості тривалості в часі, майже цілковита відсутність авторитарних елементів спілкування керівника гуртка і учасників гуртка,відвідувачі гуртка об'єднуються за інтересами. Усе це позитивно позначається на міжособистісних стосунках учасників позашкільного освітнього процесу, сприяє їх самореалізації, дозволяє ефективніше поглиблювати професійні знання, розширювати організацію творчої діяльності.

Позашкільна освіта – це така форма освіти, яка відбувається поза межами шкільної програми. Вона включає гуртки, секції, студії, спортивні школи, мистецькі школи, різні курси і клуби, де діти та підлітки можуть розвивати свої таланти, інтереси й здібності. Головна мета позашкільної освіти – дати змогу кожній дитині розкрити себе в творчості, науці, спорті, техніці чи в інших галузях, яких часто не вистачає в звичайній школі. Сучасні гуртки робототехніки в закладах позашкільної освіти виступають потужним інструментом розвитку інноваційних компетенцій та готують молодь до викликів майбутнього. У закладах позашкільної освіти розвиток робототехнічних гуртків займає суттєве місце в контексті підготовки дітей до життя у цифровій епосі. Тому метою статті є з'ясування основних тенденції у навчанні робототехніці у закладах позашкільної освіти в контексті реалій в Україні з урахуванням потенціалу гурткової роботи як основної форм організації таких занять.

***Ключові слова:** позашкільна освіта, гурткова робота, робототехніка, освітня робототехніка, гурток робототехніки, науково-технічний напрям, STEM-освіта, STEAM-освіта.*

Новітні умови, зокрема і у зв'язку з воєнним станом, визначають мету та шлях до нової парадигми освітнього процесу (навчання, виховання через спілкування за інтересами) через переосмислення суті національного виховання учнівської молоді, мети та змісту такого виховання, його завдань і методів. Гурткова робота у закладах позашкільної освіти визначається такими позитивними ознаками, як відсутність суворої необмеженості тривалості в часі, майже цілковита відсутність авторитарних елементів спілкування керівника гуртка і учасників гуртка,відвідувачі гуртка об`єднуються за інтересами. Усе це, безперечно, позитивно позначається